

Проект виконується
European Consultants Organisation (ECO)
у консорціумі з THALES Services SAS,
STELLA Consulting, ESTEP та EFICOM

Українсько-європейський центр з питань законодавства - Етап IV

Проект фінансується
Європейським Союзом

Попередня оцінка сектору телекомунікацій в Україні в контексті законодавства та політики ЄС у сфері інформаційного суспільства

Європейська політика в сфері телекомунікацій заснована на загальній концепції інформаційного суспільства. Телекомунікації є лише технологією та інфраструктурою для передачі та обміну інформацією. Цей огляд здійснено з метою дослідження українського законодавства у сфері телекомунікацій та оцінки потреб у його адаптації до законодавства Європейського Союзу. При здійсненні попередньої оцінки було здійснене порівняння між загальними тенденціями розвитку інструментів інформаційного суспільства в ЄС і безпосередньо правою базою України у сфері телекомунікацій. План дій Україна – ЄС визначає пріоритетні сфери в контексті реалізації європейського вибору України. Інформаційне суспільство, зокрема пришвидшення розвитку телекомунікаційної політики та її регулювання, є однією з таких сфер.

1. Огляд європейської політики

1.1 Основні елементи політики ЄС у сфері телекомунікацій

Регуляторна політика ЄС лібералізувала сектор телекомунікацій в Європі у 1990-х рр., зумовлюючи розвиток цього ринку та зниження цін.

У 2003 році європейське законодавство з питань електронного зв'язку було змінено відповідно до вимог світу, що глобалізується. **Воно розглядає регулювання, як тимчасове і таке, яке необхідне лише до моменту нормалізації умов ринку**, а також застосовується незалежно від технологічної складової, стимулюючи інновації. Створення єдиного ринку в Європі з узгодженими правилами дозволить операторам розбудувати його до межі, яку може забезпечити ринок 27 країн-членів та близько 500 млн. споживачів, а також збільшити споживацький вибір.

Нова законодавча база означає, що Європа може краще координувати використання радіочастот, стимулюючи зростання у всіх секторах, які використовують цей ресурс включно з безпроводним зв'язком, супутниковим спостереженням, цифровим телебаченням тощо.

Для розвитку заходів з технічного впровадження з метою забезпечення гармонійних умов доступності та використання радіочастот, а також інформації, що передається цим шляхом, Європейська Комісія може видавати мандат ЄКАПТ¹, до якої всі держави-члени делегують своїх експертів з питань радіочастотного регулювання.

Політика Європейського Союзу у цьому секторі ґрунтується на таких основних компонентах:

- політика у сфері телекомунікацій, правова база якої закладена у статті 95 («Гармонізація внутрішнього ринку»), статтях 81 та 82 (конкуренція), а також статтях 47 та 55 (право на створення та послуги) Договору про Європейське Співтовариство;
- підтримка розвитку інформаційних та телекомунікаційних технологій, що заснована на статтях 163 - 172 (дослідження та розвиток) зазначеного Договору;
- вклад у створення відповідних умов конкурентноздатності промисловості Співтовариства відповідно до статті 157 Договору;
- розвиток транс'європейських транспортних, енергетичних та телекомунікаційних мереж згідно з статтями 154, 155 та 156 Договору про Європейське Співтовариство.

Стратегія i2010 та планування програми eEurope

Ініціатива eEurope стала новим етапом формування інформаційного суспільства. Її метою є залучення усіх громадян ЄС та європейського бізнесу до переваг, які може надати інформаційне суспільство з особливою увагою до малих та середніх підприємств, а також ЗМІ.

Стратегія i2010 базується на трьох пріоритетах:

- завершення формування єдиного європейського інформаційного простору, який розвиває відкритий і конкурентний ринок для інформаційного суспільства та ЗМІ;
- підтримка інновацій та інвестування у сферу телекомунікаційних та інформаційних технологій;
- досягнення всеохопного рівня європейського інформаційного суспільства, який визначає кращі пріоритети публічних послуг та якості життя.

Регулювання у сфері телекомунікацій

Розвиток сектору телекомунікацій є основним елементом у процесі становлення інформаційного суспільства. Політика ЄС у сфері телекомунікацій від самого початку була

¹ Європейська конференція Адміністрації пошти та телекомунікацій www.cept.org

зорієнтована на завершення формування внутрішнього ринку та на лібералізацію положень щодо послуг та інфраструктури. Від 1 січня 1998 року повна лібералізація європейського ринку телекомунікацій стала реальністю.

Формування європейської регуляторної бази було завершено директивою Комісії 2002 року щодо конкуренції на ринку телекомунікаційних мереж та послуг².

Загальні технічні стандарти

Політика ЄС у сфері телекомунікацій є основою стратегії розвитку інформаційного суспільства ще й з огляду на те, що вона є основним елементом швидкого поширення та впровадження нових послуг інформаційного суспільства. В контексті програми *e-Europe* це стосується передусім впровадження дешевого та швидкого доступу до Інтернету, що є передумовою для його ширшого використання приватними особами та бізнесовими структурами, особливо малими та середніми підприємствами.

Захист приватної інформації та конфіденційність

Нові технології, зокрема Інтернет та сервіси електронної пошти, потребують особливого регулювання з метою забезпечення права на конфіденційність користувачів. В ЄС розроблена сприятлива правова база щодо цих питань: директива, яка забезпечує правове та взаємне визнання електронних підписів³, регламент про лібералізацію внутрішньоспільнотної торгівлі таємними програмними продуктами (конфіденційність), директива щодо захисту приватної інформації⁴, а також та директива щодо захисту інформації у секторі телекомунікацій, яка була прийнята у липні 2002 року⁵.

² Директива Комісії від 16.09.2002 р. 2002/77/ЄС щодо конкуренції на ринку телекомунікаційних мереж та послуг (Official Journal (OJ) L 249 від 17.09.2002 р.)

³ Директива Європейського Парламенту та Ради від 13.12.1999 р. 1999/93/ЄС щодо правової бази електронних підписів у Співтоваристві (Official Journal (OJ) L 13 від 19.01.2000 р.).

⁴ Директива Європейського Парламенту та Ради від 24.10.1995 р. 95/46/ЄС щодо захисту осіб під час передачі приватної інформації та щодо вільної передачі такої інформації (Official Journal (OJ) L 281 від 23.11.1995 р.).

⁵ Директива Європейського Парламенту та Ради від 12.07.2002 р. 2002/58/ЄС щодо передачі приватної інформації та захисту конфіденційності в телекомунікаційному секторі (Official Journal (OJ) L 201 від 31.07.2002 р.).

Безпека мереж

ЄС просунувся у забезпеченні безпеки мереж здійснивши заходи спрямовані на боротьбу з кіберзлочинами⁶ і запобігання атакам на інформаційні системи⁷.

З метою забезпечення найвищого рівня безпеки для користувачів, ЄС прийняв рішення створити Агентство безпеки європейських мереж та інформації (**ENISA**)⁸, яке виступає дорадчим та координуючим органом для заходів, які здійснюються державами-членами для забезпечення безпеки їхніх мереж та інформаційних систем. Ціллю є також збільшення можливостей Європейського Союзу, держав-членів та компаній цього сектору реагувати та вирішувати проблеми, пов'язані з безпекою та інформацією. Агентство здійснює свою діяльність з березня 2004 року.

1.2 Горизонтальна політика ЄС

Окрім програм дій в окремих секторах діяльність Європейського Союзу **спрямована на реалізацію більш загальних цілей**. Такі цілі часто зумовлюють формування законодавчої бази політики, яка перетинається з різними сферами діяльності ЄС, в той час як **інші норми ЄС** (в т.ч. щодо регулювання телекомунікаційної політики), **повинні розвиватися відповідно до ключових принципів такої політики**.

Єдиний ринок

Загальна мета Європейського Співтовариства визначена у статті 2 Договору про Європейське Співтовариство. Договір встановлює внутрішній ринок, що означає «поширювати в межах усієї Спільноти гармонійний, збалансований і стабільний розвиток економічної діяльності, високий рівень зайнятості й соціального захисту, (...) високий рівень конкурентоспроможності й конвергенції економічних показників, високий рівень захисту й поліпшення стану довкілля, підвищення рівня та якості життя, економічну й соціальну згуртованість та солідарність держав-членів».

⁶ Комунікат Європейської Комісії до Ради, Європейського Парламенту, Економічно-соціального Комітету та Комітету Регіонів від 26.01.2001 р. COM(2000) 890 final (не опублікований в Official Journal (OJ)).

⁷ Рамкове рішення Ради від 24.02.2005 р. 2005/222/ЮВС щодо атак на інформаційні системи (Official Journal (OJ) L 69 від 16.3.2005 р.).

⁸ Регламент (ЄС) Європейського Парламенту та Ради від 10.03.2004 р. № 460/2004 щодо створення Агентства безпеки європейських мереж та інформації (Official Journal (OJ) L 77 від 13.03.2004 р.)

Конкуренція

Розвиток пан-європейської конкуренції в Європейському Співтоваристві, що стало основою конкуренційної політики Європейського Союзу, також визначається статтею 2 Договору про Європейське Співтовариство. Стаття 4 директиви Європейської Комісії від 16 вересня 2002 року 2002/77/ЄС щодо конкуренції на ринку електронних телекомунікаційних мереж та послуг⁹ **забороняє надання державами-членами спеціальних прав на використання радіочастот для здійснення послуг електронного зв'язку і вимагає, щоб виділення радіочастот для послуг електронного зв'язку повинно базуватися на об'єктивних, прозорих, недискримінаційних та пропорційних критеріях**

Торгівля

Розподіл та використання радіочастот є предметом правового регулювання з боку зобов'язан, взятих на себе Європейським Співтовариством та його державами-членами перед Світовою організацією торгівлі щодо послуг зв'язку. Правила СОТ містять загальні вимоги щодо регулювання радіочастотної політики. **Ці вимоги та зобов'язання забороняють будь-які національні чи регіональні розподіли або виділення радіочастот, які мають на меті блокування, необґрунтоване обмеження доступу на ринок операторів з інших країн-членів СОТ.** Дискримінаційні, неконкурентні і свавільні рішення щодо розподілу радіочастот заборонені Генеральною угодою щодо тарифів у сфері послуг (GATS). Однак, незважаючи на ці обмеження, GATS визнає, що радіочастотна політика сама по собі не є торгівельним бар'єром.

1.3 Міжнародний вимір стандартизації у сфері телекомунікацій

Інтернет та електронна комерція є глобальні за своїм характером. Ці означає, що мінімальне регулювання повинно розроблятися на міжнародному рівні. З цією метою Європейська Комісія долучилася до роботи кількох багатосторонніх організацій, таких як Міжнародний союз електрозв'язку (ITU), Світова організація торгівлі (WTO), Світова організація інтелектуальної власності (WIPO), а також Організації економічного співробітництва та розвитку (OECD). Одним із найбільших досягнень у галузі телекомунікацій на світовому рівні є Генеральна угода щодо тарифів у сфері послуг (GATS), яка відкрила для конкуренції величезний сегмент ринку телекомунікаційних послуг. Європейська Комісія також підтримує Діалог світового бізнесу щодо електронної комерції (GBDe), який збирає разом представників світової бізнесової спільноти. Метою цього заходу є самоврегулювання та підтримка урядів при встановленні правил для електронної комерції.

⁹Official Journal (OJ) L 249 від 17.09.2002 р.

1.4 Регуляторна база ЄС у сфері електронного зв'язку

Основним документом у контексті телекомунікаційного виміру ЄС є директива Європейського Парламенту та Ради від 7 березня 2002 року 2002/21/ЄС щодо спільної регуляторної бази телекомунікаційних мереж та послуг («**Рамкова директива**»)¹⁰. Метою цієї директиви є встановлення гармонізованої структури регулювання телекомунікаційних мереж та послуг.

«Рамкова директива» є частиною т.зв. «**Телекомунікаційного пакету**», прийнятого для зміни телекомунікаційної регуляторної бази з метою збільшення конкуренції у секторі електронного зв'язку. Ця регуляторна база складається з цієї директиви та ще чотирьох спеціальних директив, а саме:

- директива щодо дозволів для телекомунікаційних мереж та служб («**Директива дозволів**»)¹¹;
- директива щодо доступу до телекомунікаційних мереж і пов'язаних служб, а також їх взаємоз'єднання («**Директива про доступ**»)¹²;
- директива щодо універсальних служб («**Директива про універсальні служби**»)¹³;
- директива щодо передачі приватної інформації («**Директива про конфіденційність та телекомунікації**»)¹⁴.

До цього списку слід додати також рішення щодо регуляторної бази радіочастотної політики («**Рішення про радіочастотну політику**»)¹⁵.

¹⁰ Official Journal (OJ) L 108 від 24.04.2002 р.

¹¹ Директива Європейського Парламенту та Ради від 07.03.2002 р. 2002/20/ЄС щодо дозволів для телекомунікаційних мереж та служб (Official Journal (OJ) L 108 від 24.04.2002 р.).

¹² Директива Європейського Парламенту та Ради від 07.03.2002 р. 2002/19/ЄС щодо авторизації телекомунікаційних мереж та служб (Official Journal (OJ) L 108 від 24.04.2002 р.).

¹³ Директива Європейського Парламенту та Ради від 07.03.2002 р. 2002/22/ЄС щодо універсальних служб та прав споживачів у сфері телекомунікаційних мереж та служб (Official Journal (OJ) L 108 від 24.04.2002 р.).

¹⁴ Директива Європейського Парламенту та Ради від 12.07.2002 р. 2002/58/ЄС щодо передачі приватної інформації та захисту конфіденційності в телекомунікаційному секторі (Official Journal (OJ) L 201 від 31.07.2002 р.).

¹⁵ Рішення Європейського Парламенту та Ради від 07.03.2002 р. № 676/2002/ЄС щодо регуляторної бази радіочастотної політики Європейського Співтовариства (Official Journal (OJ) L 108 від 24.04.2002 р.)

«Рамкова директива» визначила інституційну основу, яка в державах-членах представлена **національними регуляторними органами влади**, які повинні відповідати таким критеріям:

- **Незалежність.** Держави-члени повинні гарантувати незалежність національних регуляторних органів влади, забезпечивши їм правову самостійність та функціональну незалежність від усіх організацій, які забезпечують телекомунікаційні мережі, обладнання або послуги.
- **Право на оскарження.** На національному рівні повинні існувати ефективні механізми, які дозволяють будь-якому користувачу або оператору, який займається підтримкою телекомунікаційних мереж або наданням послуг електронного зв'язку, подавати скаргу до незалежного органу у випадку виникнення будь-яких суперечностей з національним регуляторним органом влади.
- **Неупередженість та відкритість.** Держави-члени повинні забезпечити умови, за яких їхній національний регуляторний орган влади здійснюватиме свої повноваження неупереджено та прозоро. Вони повинні також забезпечити те, щоб у випадку прийняття рішень, які можуть мати суттєвий вплив на ринок, національні регуляторні органи влади проводили консультації із зацікавленими сторонами

З метою підтримання конкуренції у сфері телекомунікаційних мереж та послуг, основними завданнями національних регуляторних органів влади є:

- забезпечення отримання користувачами найбільших вигод у контексті вибору, ціни та якості;
- заохочення інвестицій в інфраструктуру та підтримання впровадження інновацій;
- заохочення ефективного використання та управління радіочастотними і номерними ресурсами.

Національні регуляторні органи повинні також розвивати внутрішній ринок, зокрема через:

- заохочення встановлення та розвитку транс'європейських мереж, а також забезпечення взаємодії пан-європейських служб;
- забезпечення відсутності дискримінації при розгляді заходів щодо підтримання телекомунікаційних мереж та надання послуг електронного зв'язку;
- співробітництво одне з одним та Європейською Комісією з метою забезпечення послідовної регуляторної практики та послідовного запровадження нової регуляторної бази сектору телекомунікацій.

Остаточним завданням національних регуляторних органів влади є відстоювання інтересів громадян Європи через:

- забезпечення доступу усіх громадян до універсальних послуг відповідно до директиви 2002/22/ЄС («Директива про універсальні служби») ¹⁶;
- забезпечення доступних та недорогих процедур вирішення спорів;
- здійснення вкладу у забезпечення високого рівня захисту приватної інформації та конфіденційності (див. «Директиву про конфіденційність та телекомунікації») ¹⁷.

Компетенція національних регуляторних агентств охоплює такі сфери телекомунікаційного бізнесу:

1. Управління радіочастотами;
2. Присвоєння номерів, назв та адрес;
3. Пріоритетні права;
4. Розміщення та розподіл потужностей.

Директива 2002/77/ЄС щодо конкуренції на ринку телекомунікаційних мереж та послуг ¹⁸ встановлює **регуляторний контроль над діяльністю суб'єктів, які мають значний ринковий вплив**. Суб'єкти вважаються такими, що мають значний ринковий вплив, якщо вони можуть здійснювати свою діяльність, незважаючи на конкурентів, виробників і, врешті, споживачів.

Ключове положення директиви **скасовує виключні та спеціальні права надані державами-членами** для встановлення і/або підтримання телекомунікаційних мереж, а також забезпечення загальнодоступних послуг електронного зв'язку. До 24 липня 2003 року кожна держава-член була зобов'язана здійснити дії, з метою забезпечення можливості будь-якому підприємству надавати послуги або використовувати мережі без дискримінації і відповідно до загального режиму авторизації, який замінив систему ліцензування.

Відповідно до загальної процедури запиту щодо авторизації, тільки вмотивований висновок уповноваженого регуляторного органу влади може запобігти такій діяльності щодо надання послуг або підтримання мереж.

Держави-члени повинні забезпечити такі умови, щоб державні підприємства, які здійснюють підтримання телекомунікаційних мереж, і які домінують на ринку, не дискримінувалися і не зазнавали шкоди власній діяльності.

¹⁶ Official Journal (OJ) L 108 від 24.04.2002 р.

¹⁷ Official Journal (OJ) L 201 від 31.07.2002 р.

¹⁸ Official Journal (OJ) L 249 від 17.09.2002 р.

Тенденція до лібералізації зачепила зазначену сферу, а також сферу сумнівних послуг, частот, супутникового телебачення, з метою скасування будь-яких несправедливих обмежень, які можуть стримати конкуренцію у галузі послуг.

2. Чинна національна законодавча та методологічна база

2.1 Огляд національного законодавства

Українське законодавство у сфері телекомунікацій загалом ґрунтується на кількох законах, зокрема:

- Закон України «Про телекомунікації» від 18 листопада 2003 р. № 1280-IV (останні зміни – 28 листопада 2006 р.);
- Закон України «Про радіочастотний ресурс України» від 01 червня 2000 р. № 1770-III (у редакції від 19 грудня 2006 р.);
- Закон України «Про електронні документи та електронний документообіг» від 22 травня 2003 р. № 851-IV (останні зміни від 31 травня 2005 р.);
- Закон України «Про електронний цифровий підпис» від 22 травня 2003 р. № 852-IV;
- Закон України «Про підтвердження відповідності» від 17 травня 2001 року №2406-III (у редакції від 01 грудня 2005 р.);
- Закон України «Про стандартизацію» від 17 травня 2001 року №2408-III (у редакції від 01 грудня 2005 р.).

Очікується, що найближчим часом деякі зміни щодо визначення понять та національного роумінгу будуть внесені до Закону «Про телекомунікації» (законопроект від 06 вересня 2006 р. зареєстровано за № 2047).

Базове законодавство встановлює ліберальний режим для діяльності у цьому секторі, окрім питань захисту інформації, компетенції органів державної влади та надзвичайних ситуацій.

Відповідно до основних галузевих законів процедура ліцензування є відкритою і недискримінаційною. Загальний строк розгляду заявки на отримання ліцензії для здійснення діяльності у сфері телекомунікацій обмежений 30 днями (відповідно до п.1. статті 46 закону «Про телекомунікації»). Крім того, Концепція розвитку телекомунікацій в Україні до 2010 року передбачає, що ліцензування у секторі телекомунікацій буде приведена у відповідність до регуляторної політики ЄС у сфері телекомунікацій, зокрема з положеннями директиви Європейського Парламенту та Ради 2002/20/ЄС («Директива доступу»)¹⁹ щодо спрощення процедури авторизації (доступу).

¹⁹ Official Journal (OJ) L 108 від 24.04.2002 р.

Закон «Про телекомунікації» також встановлює основні принципи взаємоз'єднання і зобов'язує Національну комісію з питань регулювання зв'язку затверджувати і, не менше одного разу на рік, публікувати в офіційному бюлетені каталог пропозицій операторів телекомунікацій щодо взаємоз'єднання з їхніми телекомунікаційними мережами. Пропозиції, що публікуються, повинні включати перелік точок взаємоз'єднання телекомунікаційних мереж, організаційні, економічні та технічні умови взаємоз'єднання.

Відповідні підзаконні акти в основному охоплюють питання інституційного та технічного характеру, а також ліцензування. Серед них виділяємо зокрема:

- Указ Президента України від 21 серпня 2004 р. № 943/2004 «Про Національну комісію з питань регулювання зв'язку України»;
- Указ Президента України від 19 квітня 2005 р. № 664/2005 «Про склад Національної комісії з питань регулювання зв'язку України»;
- Указ Президента України від 22 травня 1998 р. № 505/98 «Про Положення про порядок здійснення криптографічного захисту інформації в Україні»;
- Постанова Кабінету Міністрів України від 22 лютого.2006 р. №200 «Про розміри плати за видачу, продовження строку дії, переоформлення, видачу дублікатів ліцензій на користування радіочастотним ресурсом України»;
- Наказ Державного департаменту з питань зв'язку та інформатизації України від 17 червня 2004 р. № 132 «Про затвердження Ліцензійних умов провадження діяльності у сфері телекомунікацій з надання послуг фіксованого міжнародного, міжміського, місцевого телефонного зв'язку з правом технічного обслуговування та експлуатації телекомунікаційних мереж і надання в користування каналів електрозв'язку, зареєстровано Міністерством юстиції України 5 серпня 2004 р. за № 977/9576 (на виконання статті 44 Закону України “Про телекомунікації”)
- Рішення Національної комісії з питань регулювання зв'язку України від 17 травня 2005 р. № 1 «Про Регламент Національної комісії з питань регулювання зв'язку України»;
- Рішення Національної комісії з питань регулювання зв'язку України від 12 серпня 2005 р. № 46 «Про затвердження Положення про надання висновків щодо електромагнітної сумісності а дозволів на експлуатацію радіоелектронних засобів», зареєстровано Міністерством юстиції України 31 серпня 2005 р. за № 963/11243;
- Рішення Національної комісії з питань регулювання зв'язку України від 19 серпня 2005 р. № 53 «Про затвердження Ліцензійних умов користування радіочастотним ресурсом України», зареєстровано Міністерством юстиції України 20 жовтня 2005 р. № 1237/11517;
- Рішення Національної комісії з питань регулювання зв'язку України від 7 жовтня 2005 р. № 91 «Про затвердження Порядку взаємоз'єднання та взаєморозрахунків операторів щодо здійснення діяльності з надання послуг фіксованого міжнародного, міжміського

телефонного зв'язку із застосуванням технології IP-телефонії», зареєстровано Міністерством юстиції України 11 листопада 2005 за № 1366/11646.

Окремо слід звернути увагу на Концепцію розвитку телекомунікацій в Україні до 2010 року, затверджену розпорядженням Кабінету Міністрів України від 7 червня 2006 р. № 316-р, що наголошує на необхідності досягнення Україною європейського рівня телекомунікацій, а також на потребі гармонізації національних стандартів телекомунікацій з відповідними європейськими та міжнародними стандартами. Також цей документ підкреслює необхідність виконання вимог СОР щодо ринку телекомунікаційних послуг.

2.2 Міжнародно-правова база

Україна є учасницею Міжнародного союзу електрозв'язку, Європейського інституту стандартів у сфері телекомунікацій, Європейської конференції Адміністрації пошти та телекомунікацій, а також приєдналася до основних конвенцій у сфері телекомунікацій (зокрема в рамках Міжнародного союзу електрозв'язку) так само як і країни-члени ЄС. Таким чином, основні принципи українського законодавства у сфері телекомунікацій є аналогічними до принципів держав-членів ЄС.

База відносин України та ЄС у сфері телекомунікацій закладені статтями 66 «**Поштовий зв'язок та електрозв'язок**» та 74 «**Інформація та зв'язок**» УПС і Меморандумом про взаєморозуміння між Генеральним Директоратом з питань Інформаційного суспільства Європейської Комісії та Державним комітетом зв'язку та інформатизації України щодо розвитку Інформаційного суспільства.

Слід зазначити, що стаття 51 УПС щодо адаптації законодавства **не містить прямої вказівки про гармонізацію українського законодавства у галузі телекомунікацій до законодавства Європейського Союзу**. Звичайно існують горизонтальні зв'язки з такими пріоритетними сферами, як інтелектуальна власність, захист прав споживачів, технічні правила та стандарти тощо.

Крім того, вимоги сучасного ринку зумовлюють швидкий розвиток телекомунікацій, тому законотворцям важко встигати за цим темпом або навіть прогнозувати середньострокові перспективи розвитку. Таким чином, слід очікувати поступової зміни законодавства ЄС та України у сфері телекомунікацій.

2.3 Інституційна база

Державна політика у сфері телекомунікацій здійснюється Кабінетом Міністрів України, центральним органом виконавчої влади з питань зв'язку (на сьогодні це **Міністерство**

транспорту та зв'язку України і Державний Департамент з питань зв'язку та інформатизації України) та іншими органами відповідно до закону «Про телекомунікації».

Згідно зі статтею 17 Закону України «Про телекомунікації» центральним уповноваженим органом з питань регулювання телекомунікацій є **Національна комісія з питань регулювання зв'язку (НКРЗ)**, яка має спеціальний статус і є підконтрольна Президенту України. НКРЗ діє на підставі Положення про Національну комісію з питань регулювання зв'язку, розробленого відповідно до законодавства і затвердженого Президентом України.

Цей орган державної влади діє як природна монополія відповідно до Закону України «Про природні монополії» від 20 квітня 2000 р. № 1682-III і є аналогом національних органів з питань регулювання в державах-членах ЄС.

Криптографічний захист інформації здійснюється **Державною службою спеціального зв'язку та захисту інформації**.

Провідна українська телекомунікаційна компанія – Укртелеком, яка контролює понад 71% ринку послуг місцевого телефонного зв'язку та 83% ринку послуг міжміського та міжнародного телефонного зв'язку²⁰, досі перебуває у власності Міністерства транспорту та зв'язку. Однак існують плани щодо зміни права власності шляхом приватизації. В той же час сектор мобільного зв'язку із постійним збільшенням операторів продовжує розширюватися, а якість самого зв'язку зростає.

2.4. Короткий огляд стану ринку телекомунікацій у 2006 році

Розростання мобільних мереж є очевидним. У першому півріччі 2006 року кількість абонентів мобільного зв'язку досягла понад 35 млн. осіб. Споживання телекомунікаційних послуг на одного громадянина збільшилося на 24 % у порівнянні з першим півріччям 2005 р.²¹

Також є помітним зростання обсягу та якості національних сучасних послуг, таких як Інтернет-торгівля, електронні перекази, Інтернет-пункти тощо.

За попередньою оцінкою конкуренція розвивається у всіх секторах ринку телекомунікацій. За останні роки Антимонопольним комітетом було винесено кілька рішень щодо тарифів найбільших національних операторів мобільного зв'язку в рамках політики захисту прав споживачів.

²⁰ <http://www.ukrtelecom.ua/about/today>

²¹ http://www.mintrans.gov.ua/mintrans/control/uk/publish/article?art_id=57134&cat_id=45481

У 2006 році було запущено першу чергу технологічного центру Центрального засвідчувального органу, що створює умови для легітимної реалізації електронних державних послуг, електронного документообігу в органах державної влади між комерційними організаціями, банками та клієнтами, електронної комерції.

Серед пріоритетів 2006 року Міністерством транспорту та зв'язку було визначено розвиток безпроводних мереж (технології Wi-Fi і Wi-max), розроблення проекту Національної стратегії формування інформаційного суспільства та Концепції державної цільової програми впровадження цифрового телерадіомовлення в Україні.

3. Оцінка потреб здійснення адаптації або гармонізації технічних норм, стандартів та процедур

Як зазначалося вище, Україна не брала на себе прямого зобов'язання адаптації свого законодавства у сфері телекомунікацій до законодавства Європейського Союзу. Однак характер відносин Україна – ЄС, можливість отримання взаємних вигод та інтеграція українських телекомунікаційних мереж до системи телекомунікацій ЄС будуть точками відліку для такої діяльності.

Можна зазначити, що основоположні принципи регулювання сектору телекомунікацій в Україні та ЄС ґрунтуються на міжнародних стандартах (зокрема Міжнародного союзу електрозв'язку, Європейського інституту стандартів у сфері телекомунікацій, Європейської конференції Адміністрації пошти та телекомунікацій). Отже українське законодавство у цій сфері в цілому гармонізоване з відповідним законодавством держав-членів ЄС.

Упродовж підготовки до вступу до СОТ, аудіовізуальна політика України була приведена у відповідність з її вимогами, що відповідає нормам ЄС.

Основні потреби адаптації належать до сфери стандартизації, а серед них зокрема:

- приведення у відповідність **системи нумерації телекомунікаційних мереж**;
- гармонізація **таблиць розподілу смуг радіочастот** із врахуванням вимог Міжнародного союзу електрозв'язку та Європейської конференції Адміністрації пошти та телекомунікацій;
- прийняття законодавства у сфері **технічного та криптографічного захисту інформації**;
- розробка законодавства щодо **формування інформаційного суспільства**;
- поступова адаптація **законодавства щодо авторських прав** у секторі телекомунікацій.

Підтвердження відповідності технічних засобів телекомунікацій повинне здійснюватися за технічними регламентами у сфері телекомунікацій, які розробляються згідно із Законом України «Про підтвердження відповідності» з урахуванням вимог ЄС.

Як зазначалося вище, очікується, що законодавство у сфері телекомунікацій в Україні та ЄС буде поступово змінюватися. Тому виникає потреба в механізмах та методології поступової адаптації, особливо щодо питань регулювання та технічних стандартів. Вироблення такої методології наступним завданням діяльності UEPLAC у цій сфері.

4. Загальні висновки

На думку UEPLAC, у випадку підписання між Україною та ЄС нової Посиленої угоди про співробітництво, до неї слід включити положення про адаптацію українського законодавства у сфері телекомунікацій до законодавства ЄС.

UEPLAC висловлює свою готовність продовжувати діяльність з детальної оцінки цієї сфери відповідно до Технічного завдання Проекту у разі надходження відповідного запиту.

Вважаємо, що наступна оцінка сектору телекомунікацій повинна включати питання імплементації.